

Lukukeskus ry:n viesti eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle
Asia: HE 30/2015 vp eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2016

Esitämme lisärahoitusta Suomen juhluvuoden ohjelman toteuttamiseksi

Esitämme, että valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto huomioi Lukukeskuksen keskeisen tehtävän lukemisen ja lukutaidon edistäjänä ja esittää sille 35 000 euron lisäystä vuoden 2016 yleisavustukseen lasten ja nuorten lukemisen edistämiseksi Suomen juhluvuonna 2017. Niin ikään esitämme, että Lukukeskuksen yleisavustus korotetaan asteittain ja pysyvästi pohjoismaiselle tasolle.

Lukukeskuksen yleisavustus on 236 000 euroa (2015 VTA mom. 29.80.52). Järjestön kokonaisbudjetti on 600 000 euroa. Pohjoismaisessa vertailussa Suomi jää merkittävästi muista jälkeen. Esimerkiksi Ruotsissa valtion tuki sisarjärjestö Författarcentrumille on 0,5 miljoonaa euroa ja Norjassa Forfattersentrumille 1,6 miljoonaa euroa.

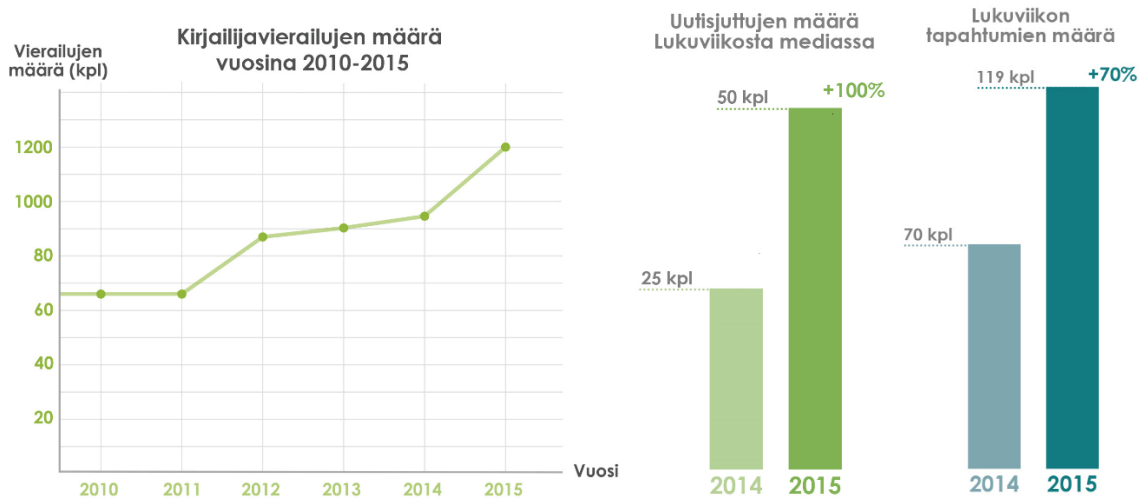
Lukukeskus on toteuttamassa yhdessä Lastenkirjainstituutin kanssa Suomen juhluvuonna 2017 lasten- ja nuorten kirjallisuus- ja lukemishanketta Suuri Lukuseikkailu. Lapset ja nuoret antavat tämän päivän Suomelle äänen edustaen samalla Suomen tulevaisuutta. Hankkeessa annetaan lasten ja nuorten oman äänen kuulua ja sen myötä nostetaan esiin monikulttuurisen Suomen monet kasvot, satavuotinen historia, mutta myös tulevaisuuden osaava Suomi. Hankkeen onnistumisen takaa sitoutunut valtakunnallinen yhteistyöverkosto, joka koostuu alan keskeisimmistä asiantuntijaorganisaatioista, kouluista ja kirjastoista sekä lukuisista lasten ja nuorten parissa työskentelevistä ammattilaisista ja vapaaehtoisista.

Hankkeen kansallista merkitystä vahvistavat lukutaitotutkimukset. Seuraavat Pisa-tulokset julkaistaan joulukuussa 2016 juuri juhluvuoden alla. Riippumatta tuloksista, ajoitus lisää hankkeen tavoitteiden merkitystä lukemisen ja lukutaidon edistäjänä Suomessa. Hankkeelle on haettu Suomi100 työryhmän laajan yhteistyön tukea ja neuvottelut on kesken. Lukukeskus tarvitsee kuitenkin vahvistusta perusrahoitukseen vuonna 2016, jotta pystyisimme nykyisten tehtäviemme lisäksi hallinnollisesti koordinoimaan laajan hankkeen valmistelua.

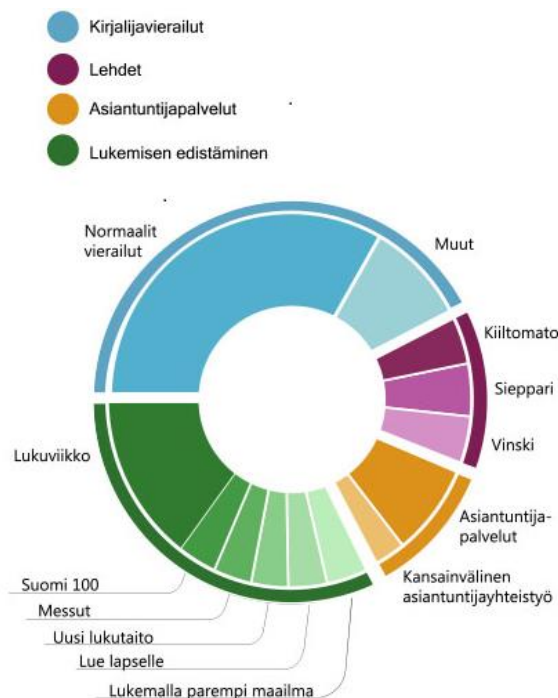
Lukukeskuksen saavutukset

Lukukeskus toimii erittäin tärkeänä linkkinä julkisten ja yksityisten toimijoiden välillä lukemisen edistämisessä ja on alan keskeinen asiantuntija kansallisesti ja kansainvälisesti. Toiminnassaan se ottaa huomioon Suomen hallitusohjelman tavoitteet ja voimassa olevat opetussuunnitelmat.

Lukukeskuksen toiminta-avustusta on eduskunnan esityksestä lisätty viimeisenä kolmena vuotena. Kiitämme eduskuntaa päätöksistä lisätä toimintamme tukea. Sillä rahalla olemme vahvistaneet toimintaamme ja saaneet aikaan näkyvää tulosta. Kirjailijavierailut ovat lisääntyneet 100%, Lukuviikko -lukukampanjan näkyvyys on kymmenenkertaistunut ja olemme voineet toteuttaa muita tärkeitä yhteistyö hankkeita, jotka ovat lisänneet huomattavasti työmme vaikuttavuutta ja tehneet meistä erittäin luotettavan ja halutun yhteistyökumppanin.

Lukukeskus edistää ainoana kolmannen sektorin toimijana lasten, nuorten mutta myös aikuisten lukemista ja lukutaitoa tiiviissä yhteistyössä kirjastojen, koulujen ja muiden alan toimijoiden kanssa. Lukukeskus järjestää ainoana Suomessa järjestelmällisesti kirjailijavierailuja, jotka edistävät lukuintoa ja lisäävät kirjailijoiden toimeentuloa. Lisäksi Lukukeskus julkaisee kirjallisuuslehtiä lapsille ja nuorille sekä kirjallisuuskritiikin nettilehteä.

Lukukeskuksen jäsenjärjestöjä ovat Finlands svenska författareförening, Kansanvalistusseura, Suomen arvostelijain liitto, Suomen Kirjailijaliitto, Suomen kirjastoseura, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto, Suomen Nuorisokirjailijat, Suomen Näytelmäkirjailijat ja Käsikirjoittajat, Suomen tietokirjailijat ja Äidinkielen opettajain liitto.

Mitä tulee tehdä ja miksi?

Lukeminen on jokaisen perusoikeus. Hyvä ja monipuolinen lukutaito vahvistaa itsetuntoa, elämäntaitoa ja osallisuutta. Lukeminen on edellytys luovuudelle, jota tarvitaan kaikilla aloilla. Sen kehittymistä on tuettava varhaislapsuudesta saakka.

Vastuu lukutaidon parantamisesta ja lukemisen edistämisestä ei kuulu pelkästään kouluille ja kirjastoille. Se on koko yhteiskunnan asia, jota voivat edistää järjestöt, yritykset, media, päättäjät ja vanhemmat. Vuosi 2015 on Kirjan vuosi, joka yhdistää kirjallisuusalan toimijoita ennennäkemättömällä tavalla. Koko ala on ilmaissut huolensa tulevien sukupolvien lukutaidosta ja halusta vaikuttaa siihen.

Tarvitaan vahvaa yhteiskunnallista tahtoa, jos nuorten suhtautumista kirjallisuuteen halutaan muuttaa. Erityisen tärkeää olisi motivoida heikkoja lukijoita ja löytää heille mielekkäitä sisältöjä, jottei kynnys lukea nousisi liian korkeaksi. Vain takaamalla kaikille mahdollisuus kirjalliseen ympäristöön voidaan välttää heikon lukutaidon periytyminen sukupolvelta toiselle.

Suomessa on syytä olla huolissaan lasten ja nuorten lukutaidon rapautumisesta. Kansainväliset lukutaitotutkimukset osoittavat selkeän laskun, jota opettajien näkemykset vahvistavat. Sinnikkyys lukea pitkiä tekstejä, yksityiskohtiin paneutuva lukeminen, sanavarasto, kirjoitustaito sekä taito tulkita esimerkiksi ironiaa ja empatiaa ovat heikentyneet merkittävästi.

Näin on käynyt myös motivaation ja sitoutuneisuuden. Suomalaisten 10-vuotiaiden lukemismotivaatio on kansainvälisessä vertailussa toiseksi matalin. Hyvä motivaatio on vain 59 prosentilla, huono seitsemällä prosentilla. Yläkoulussa tilanne heikkenee entisestään: 15-vuotiaista pojista peräti 47 prosenttia vastasi, ettei lue omaksi ilokseen lainkaan.

PIRLS-tutkimuksen mukaan kouluopetus ei innosta lapsiamme, lukeminen ei tunnu hyödylliseltä eikä hauskaltakaan, mutta silti lähes puolet (48%) Suomen 10-vuotiaista luottaa lujasti lukutaitoonsa. Luottamus omaan lukutaitoon on vahvasti yhteydessä lukutaidon tasoon.

4. luokkalaisten lukutaitoarvioinnissa ei havaittu eroja Suomen eri osien välillä. Merkittävin tasa-arvo-ongelma on jatkuvasti kasvava ero tyttöjen ja poikien osaamisessa. 9. luokalla tytöt ovat laskennallisesti edellä 1,5 vuotta poikia. Suomalaisten tyttöjen ja poikien välinen ero on suurimpia maailmassa.

Suomessa ikäluokassa on noin 10 000 erinomaista ja 5000 heikkoa lukijaa, kun koko ikäluokan suuruus on 66 000. Heikot lukijat joutuvat suuriin vaikeuksiin koulussa ja työhön sijoittumisessa.¹

¹ Lähteet: **PIRLS 2011**: Enemmän iloa oppimiseen (Jouni Nissinen et al.), Jyväskylä 2012. Kansainvälisen IEA-järjestön järjestämä PIRLS-tutkimus (Progress in International Reading Literacy Study) tehtiin 2011 yhteensä 45 maassa tai alueella. **PISA 2009**: Kestääkö osaamisen pohja (toim. Sari Sulkunen ja Jouni Välijärvi), OKM 2012. OECD:n organisoima kansainvälinen koulujen PISA-vertailututkimus järjestetään kolmen vuoden välein. Lukutaidon laaja tutkimus tehtiin viimeksi vuonna 2009. Siihen osallistui 65 maata tai aluetta.